

Marcin Będzieszak

Dochody gmin w sytuacji kryzysu gospodarczego

Ekonomiczne Problemy Usług nr 43, 9-18

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARCIN BĘDZIESZAK*

DOCHODY GMIN W SYTUACJI KRYZYSU GOSPODARCZEGO

Wprowadzenie

Obecna sytuacja gospodarcza i jej negatywny wymiar dotknęły najpierw rynków finansowych, w dalszej kolejności przedsiębiorstw i osób fizycznych; aktualnie okazuje się, że także podmioty sektora finansów publicznych będą musiały sprostać mniejszym dochodom lub przychodom, w zależności od rodzaju funduszu publicznego. Mimo że Polska jest krajem, który w pierwszym kwartale 2009 r. zanotował najwyższy wzrost PKB wśród krajów Unii Europejskiej¹, skutki spowolnienia widoczne będą przede wszystkim w budżecie państwa, budżetach jednostek samorządu terytorialnego oraz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Narodowego Funduszu Zdrowia.

Celem artykułu jest określenie potencjalnych źródeł dochodów gmin, których osiągnięcie może być w znacznym stopniu zależne od koniunktury gospodarczej.

* Marcin Będzieszak – mgr, Katedra Finansów, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Szczeciński.

¹ *PKB wzrósł powyżej oczekiwań*, „Gazeta Prawna”, 29.05.2009, http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/321389,pkb_wzros_l_powyzej_oczekiwan.html (7.07.2009); *Polska odnotowała najwyższy wzrost PKB w całej UE*, tamże, http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/321468,polska_odnotowala_najwyzszy_wzrost_pkb_w_calej_ue.html (7.07.2009).

Kategorie dochodów gmin a wzrost gospodarczy

Konstytucja RP² zawiera trzy ważne stwierdzenia dotyczące dochodów jednostek samorządu terytorialnego, które będą istotne z punktu widzenia określenia wpływu pogorszenia się sytuacji gospodarczej na realizację dochodów:

- Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa (art. 167).
- Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie (art. 168).
- Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań (art. 169).

Z punktu widzenia możliwości wpływania na realizację dochodów przez organy odpowiednich szczebli samorządu istotne są tylko dochody własne. Subwencja ogólna z budżetu państwa dzielona jest na podstawie ściśle określonego algorytmu wynikającego z ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego³ oraz rozporządzenia ministra właściwego ds. oświaty w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego – np. na rok 2009 przygotowane zostało *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2009*⁴. Dodatkowo w zakresie podziału subwencji widać trzeba pod uwagę rozporządzenie ministra właściwego ds. finansów publicznych o podziale części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin i powiatów oraz części regionalnej subwencji ogólnej dla województw. Istnieją zatem sztywne zasady określające, jaką sumę środków finansowych otrzymać powinna określona gmina z tytułu poszczególnych części subwencji ogólnej. W wypadku dotacji celowych z budżetu państwa także nie istnieje element konstrukcyjny, dzięki któremu jednostka samorządu terytorialnego mogłaby wpływać na wysokość otrzymanych dotacji.

W części pozycji stanowiących dochody własne jednostek samorządu terytorialnego istnieją również takie, na które nie mają wpływu odpowiednio: gmina, powiat lub województwo. W wypadku gmin wymienić należy w tym miejscu podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn; w wy-

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

³ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966).

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 235, poz. 1588.

padku wszystkich szczebli samorządu będą to udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych.

Dochody własne gmin podzielić można na cztery grupy, z punktu widzenia potencjalnego wpływu niekorzystnej sytuacji gospodarczej na wysokość zrealizowanych dochodów:

- 1) podatki lokalne i część opłat lokalnych – w tym wypadku niższa realizacja wynikać może z dwóch sytuacji. Po pierwsze – z niższej ściągalności tych dochodów w sytuacji spowolnienia gospodarczego; jest to konsekwencja, której nie da się dokładnie oszacować. Po drugie – wynikać może ona z zamierzonego wykorzystania instrumentów wspierania przedsiębiorstw poprzez zmniejszanie obciążeń podatkowych w zakresie np. podatku od nieruchomości lub podatku od środków transportowych. Dochody te mają charakter stabilny. W grupie tej wystąpią, poza już wspomnianymi, podatek rolny i podatek leśny oraz opłaty: targowa, za użytkowanie wieczyste. Po trzecie – w zakresie tego typu dochodów gminy mogą stosować obniżenie wysokości stawek, zwolnienia, umorzenie, co ostatecznie w obecnej sytuacji gospodarczej, w zależności od stosowanej wcześniej polityki dochodowej, może spowodować zastosowanie np. maksymalnych stawek podatków lokalnych, w celu uzupełnienia dochodów, jeśli wcześniej stosowane były stawki niższe, lub, co jest mniej prawdopodobne, obniżenie tych stawek przy założeniu zwiększenia ściągalności niższych podatków⁵;
- 2) udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych. Na wysokość realizowanych z tego tytułu dochodów gmina nie ma bezpośredniego wpływu, a wpływ pośredni ograniczony jest do stwarzania warunków rozwoju przedsiębiorstw. Wysokość tych dochodów jednak w bardzo dużym stopniu zależy do sytuacji gospodarczej kraju, regionu, itd.;
- 3) dochody o charakterze gospodarczym – wynikają z gospodarowania majątkiem posiadanym przez jednostkę samorządu terytorialnego. W tym wypadku, podobnie jak w grupie pierwszej, możemy mieć do czynienia z niższą realizacją dochodów, wynikającą z przyczyn leżących po stronie jednostki samorządu terytorialnego – określanie stawek najmu i dzierżawy majątku, ceny wywoławczej nieruchomości, lub nieleżących po stronie samorządu – problemy z regulacją czynszu dzierżawnego;

⁵ Założenie krzywej Laffera: S. Owsiak, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, PWN, Warszawa 2005, s. 20–208.

4) dochody nierytmiczne – dochody, które trudno jest zaplanować ze względu na ich nieregularność lub brak wpływu na wysokość realizowanych dochodów – darowizny, spadki, zapisy, odsetki za zwłokę, kary pieniężne, grzywny, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn, opłata skarbową, opłata od posiadania psów⁶. Do tej kategorii dochodów zaliczyć należy także dochody związane z szeroko pojętą pomocą funduszy międzynarodowych lub zagranicznych (środki z funduszy strukturalnych UE i z Funduszu Spójności, środki z Mechanizmu Norweskiego, z Mechanizmu Szwajcarskiego etc) oraz dochody z Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Należy podkreślić, że wpływ sytuacji gospodarczej na wymienione dochody gmin będzie różny w różnych kategoriach gmin, tj. w sytuacji szybkiego wzrostu gospodarczego najwięcej zyskają gminy o charakterze miejskim, ze względu na relatywnie wysoki udział dochodów z tytułu udziału w podatkach dochodowych na poziomie 41% w roku 2008 oraz wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem na poziomie 65%. W gminach miejsko-wiejskich udział dochodów z tytułu udziału w PIT i CIT wynosi już tylko 37%, a udział dochodów własnych w dochodach ogółem – 51%. W wypadku gmin wiejskich udziały te wynoszą odpowiednio 34% i 39%. Zjawisko to związane jest z „urynkowaniem budżetów” gmin⁷, czyli zjawiskiem silnego uzależniania dochodów budżetów samorządowych od dochodów podmiotów gospodarczych – osób fizycznych i przedsiębiorstw. Skutkiem takiego postępowania jest – po pierwsze – znaczne zróżnicowanie regionalne wysokości osiąganych dochodów samorządowych, a po drugie – zwiększanie siły finansowej tych samorządów, które mają charakter miejski⁸.

7 lipca 2009 r. Rada Ministrów RP przyjęła uchwałę w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy budżetowej na rok 2009, tj. zmniejszenia dochodów ogółem o 30 mld zł, wydatków o 21 mld zł, a w konsekwencji o zwiększeniu planowanego deficytu o 9 mld zł⁹. Zmiany w zakresie dochodów dotyczyły przede wszystkim podatków:

- zmniejszenie planowanych wpływów z VAT o ok. 20 mld zł,
- zmniejszenie planowanych wpływów z akcyzy o ok. 6 mld zł,

⁶ Do końca 2007 r. – podatek od posiadania psów.

⁷ *Budżet państwa i samorządów. Decentralizacja – oświata – studium porównawcze*, red. T. Lubińska, Difin, Warszawa 2005, s. 53.

⁸ Szczegółowe badania w tym zakresie przedstawiono w pracach: *Budżet państwa i samorządów...* oraz T. Lubińska, S. Franek, M. Będzieszak, *Potencjał dochodowy samorządu w Polsce na tle zmian ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2007.

⁹ <http://www.premier.gov.pl/s.php?doc=1923> (7.07.2009).

- zmniejszenie planowanych wpływów z PIT o ok. 9 mld zł,
- zmniejszenie planowanych wpływów z CIT o ok. 7 mld zł.

Należałoby zatem oczekiwać także odpowiednich zmian w dochodach gmin (a także powiatów i województw). Trzeba jednak zauważyć, że system dochodów budżetu państwa różni się w sposób zasadniczy od systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. W pierwszym wypadku mamy do czynienia z dochodami silnie zależnymi od koniunktury gospodarczej – podatek VAT i akcyza zależne od konsumpcji. W wypadku gmin system jest bardziej stabilny, gdyż jedynymi dochodami, których wysokość wiązać się będzie bezpośrednio z sytuacją gospodarczą, będą wpływy w z tytułu udziału w podatkach dochodowych.

Wykonanie dochodów gmin w latach 2004–2009 a wzrost gospodarczy

Ze względu na porównywalności katalogu dochodów gmin okresem badawczym są lata 2004–2009. W roku 2003 uchwalona została ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁰, która zastąpiła funkcjonującą od początku reformy samorządowej ustawę o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003¹¹. Drugą z wspomnianych ustaw uchwalono początkowo na lata 1999 i 2003, a później wielokrotnie nowelizowano. Ustawa z roku 2003 wprowadziła jedną zasadniczą zmianę w katalogu dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego – zwiększyła mianowicie udziały samorządu we wpływach z tytułu podatków dochodowych. W wypadku gmin zmiana ta polegała na podniesieniu wskaźnika udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych z 27,6% do 39,34% (docelowo, w roku 2009, wskaźnik ten wynosi 36,72%), a w wypadku podatku dochodowego od osób prawnych – z 5% do 6,71%. Z uwagi na tę zmianę nie byłoby uzasadnione ukazywanie realizacji dochodów własnych gmin w latach wcześniejszych.

W latach 2004–2007 wzrost PKB wyniósł od 3,6% w 2005 r. do maksymalnie 6,6% w 2007 r. W tym samym czasie wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych wzrastały w tempie od 14,7 do 26% rocznie. Jeśli chodzi o udział w podatku dochodowych od osób prawnych, wzrost był podobny i wyniósł od 11 do 31%. W tym samym okresie wpływy gmin z tytułu najważniejszego podatku lokalnego – od nieruchomości – rosły w stosunkowo

¹⁰ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966).

¹¹ Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 (Dz. U. z 1998 r. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.).

stabilnym tempie 4–7% rocznie. W odniesieniu do pozostałych podatków lokalnych nie jest możliwe określenie stabilnej tendencji. Przeciętnie dochody własne, z wyłączeniem wpływów z tytułu udziału w podatkach dochodowych, wzrastają w tempie 7–15%. Odpowiednie dane przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Dynamika wykonanych dochodów własnych gmin w stosunku do roku poprzedniego i wzrost PKB w latach 2004–2009 (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Dochody własne ogółem, z tego:	14,0	14,7	9,9	15	6,0	7,6
podatek dochodowy od osób prawnych	77,6	11,0	13,3	31	-0,2	-8,9
podatek dochodowy od osób fizycznych	36,3	14,7	17,5	26	4,4	1,9
Dochody własne ogółem, z wyjątkiem udziałów w PIT i CIT	5,9	14,8	6,7	10	7,0	11,3
podatek rolny	4,9	4,8	-16,2	15	32,0	0,9
podatek od nieruchomości	7,8	7,6	3,9	4	5,6	4,5
podatek leśny	0,2	15,2	10,8	4	8,7	1,9
podatek od środków transportowych	8,3	6,6	10,7	15	2,3	1,7
karty podatkowa	-14,7	-10,9	-4,7	-3	-5,6	-3,0
podatek od spadków i darowizn	20,1	5,4	15,5	21	-13,0	-23,5
podatek od czynności cywilnoprawnych	6,5	8,7	29,7	60	-14,6	-17,6
wpływy z opłaty skarbowej	46,4	4,4	3,1	-6	1,5	2,0
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	2,9	-11,5	4,5	11	2,8	-5,6
wpływy z opłaty targowej	-3,5	-0,2	-4,8	1	2,8	-2,0
dochody z majątku	10,4	-1,8	26,0	34	12,0	33,2
pozostałe dochody	-1,9	50,4	7,0	2	7,5	22,2
Wzrost PKB	5,3	3,6	6,2	6,6	4,8	-

* stosunek dochodów planowanych na rok 2009 do wykonanych w roku 2008.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów gmin za lata 2003–2009, Ministerstwo Finansów, <http://www.mf.gov.pl/index.php?const=5&dzial=229&wy sw=4&sub=sub5>, projekty ustaw budżetowych na lata 2004–2009.

W roku 2008 widoczne są już pierwsze symptomy spowolnienia gospodarczego – wpływy z tytułu CIT spadają w niewielkim stopniu, by plan na 2009 r. zakładał spadek tych dochodów o 9% w stosunku do roku poprzedniego. W wypadku podatku dochodowego od osób fizycznych widoczne jest spowolnienie wzrostu wpływów do odpowiednio 4,4% w 2008 r. i 1,9% w 2009 r., przy czym należy mieć na względzie to, iż wzrost na rok 2009 wynika z planu, który spo-

rzządzany był w większości wypadków w trzecim lub czwartym kwartale 2008 r., a zatem ostatecznie sytuacja może wyglądać inaczej.

Lata 2008–2009 w zakresie dochodów własnych innych niż udziały w podatkach dochodowym pokazują, że nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do lat ubiegłych, w których wzrost gospodarczy następował szybciej. Przeciętnie dochody te wzrosły w 2008 r. o 7% (podobnie jak w 2006 r.); planuje się, że w roku 2009 wzrosną o 11%. Nie jest także widoczna istotna zmiana w dynamice wpływów z tytułu podatku od nieruchomości.

Dane, które przedstawiono w tabeli 2, prezentują wykonanie planu dochodów własnych gmin w latach 2004–2009. Okres pierwszego kwartału roku budżetowego jest krytyczny, gdyż właśnie wtedy weryfikowane są założenia, na podstawie których powstał plan, co doprowadzić może do ewentualnej nowelizacji uchwały budżetowej. Jak wspomniano wcześniej, dochody własne gmin, z wyłączeniem udziałów w podatkach dochodowych, są dochodami bardzo stabilnymi, a co za tym idzie – łatwymi w planowaniu zarówno w skali całego roku budżetowego, jak i okresów krótszych, co wynika ze ściśle określonego harmonogramu dokonywania płatności z tytułu podatków lokalnych – np. podatek od nieruchomości płacony jest przez osoby fizyczne cztery razy w roku, tj. w marcu, maju, wrześniu i listopadzie, a przez osoby prawne – miesięcznie. Z tego powodu dane o wykonaniu tych dochodów w pierwszym kwartale 2009 r. nie różnią się w sposób zasadniczy od wykonania w latach ubiegłych.

Co może być zaskakujące z punktu widzenia danych przedstawionych w tabeli 1, potwierdzających spowolnienie gospodarcze widoczne we wpływach z tytułu podatków dochodowych – pierwsze symptomy już w roku 2008 – nie jest widoczna niższa realizacja tych dochodów w pierwszym kwartale 2009 r. w stosunku do planu. Możliwe są dwa wytłumaczenia tego zjawiska. Mniejsze dochody z tytułu udziału w podatkach dochodowych, wynikające ze spowolnienia gospodarczego, zostały już uwzględnione w planie tych dochodów. Założenie to może być prawdziwe dla podatku dochodowego od osób prawnych, który ze swojej natury jest bardziej podatny na sytuację gospodarczą. Wydaje się jednak, że mniejsza dynamika dochodów w tytułu udziałów w PIT wynika z obniżenia do 1 stycznia 2009 r. stawek tego podatku. Brak symptomów spowolnienia we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynika natomiast prawdopodobnie z konstrukcji tego podatku, a dokładnie – z rozliczania przede wszystkim w pierwszym kwartale roku 16 mln osób, tj. 86% podatników¹². PIT

¹² Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2007 rok, Ministerstwo Finansów – Departament Podatków Dochodowych, Warszawa 2008, s. 6.

rozliczyło się za rok 2007 z dochodów niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą (formularz PIT-37), a zatem w pierwszym kwartale realizowane były w urzędach podatkowych wpływy oraz wydatki związane z rokiem poprzednim.

Tabela 2

Wykonanie planu dochodów własnych przez gminy w pierwszym kwartale
w latach 2004–2009 (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Razem dochody własne, z tego:	23,6	23,1	22,6	24,4	23,5	21,8
podatek dochodowy od osób prawnych	49,4	40,0	34,8	25,9	37,1	30,3
podatek dochodowy od osób fizycznych	20,3	21,0	19,6	21,0	20,7	19,0
Dochody własne ogółem, z wyjątkiem udziałów w PIT i CIT	24,5	23,5	23,6	26,0	24,5	23,0
podatek rolny	28,3	28,9	30,0	31,6	30,9	31,8
podatek od nieruchomości	26,4	26,2	26,6	27,3	26,9	27,3
podatek leśny	29,5	31,0	31,3	30,7	31,1	31,1
podatek od środków transporto- wych	41,3	41,2	43,0	45,7	44,5	42,2
karta podatkowa	13,9	13,9	15,3	16,4	15,4	15,7
podatek od spadków i darowizn	30,4	26,0	31,4	38,0	36,2	31,1
podatek od czynności cywilno- prawnych	28,5	24,6	25,6	45,2	33,8	23,9
wpływy z opłaty skarbowej	22,6	28,2	22,4	26,1	23,9	18,6
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	23,5	25,9	25,6	26,8	27,2	26,0
wpływy z opłaty targowej	16,8	16,7	15,0	18,0	18,4	16,4
dochody z majątku	20,5	17,8	20,0	23,6	19,3	13,9
pozostałe dochody	20,2	19,4	18,4	20,9	19,6	18,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów gmin za lata 2003–2009, Ministerstwo Finansów, <http://www.mf.gov.pl/index.php?const=5&dzial=229&wy-sw=4&sub=sub5>.

Podsumowanie

Istnieje możliwość utraty przez gminy części dochodów ze względu na sytuację gospodarczą. Obecnie jest ona nie tylko hipotetyczna¹³, zwłaszcza że zmniejszone zostały plany realizacji dochodów z tytułu podatków dochodo-

¹³ Ł. Zalewski, *Spadają dochody podatkowe gmin*, „Gazeta Prawna”, 30.06.2009, s. 4.

wych w budżecie państwa. Zmiana ta automatycznie wskazuje na odpowiednio mniejsze dochody gmin, powiatów i województw samorządowych. Nie należy oczekiwać, że zasadniczo niższa będzie realizacja dochodów innych niż udziały w podatkach dochodowych. W wypadku gmin zarówno dochody z tytułu podatków lokalnych, jak i dochody o charakterze gospodarczym, takie jak z tytułu najmu majątku gminnego, są dochodami stosunkowo stabilnymi, a co za tym idzie – w większym stopniu odpornymi na spowolnienie gospodarcze.

W tej sytuacji gminy mają dwa możliwe rozwiązania, odnoszące się do tego, o czym nie wspomiano w artykule, tj. do finansowania wydatków bez zwiększania uchwalonego wcześniej deficytu w budżecie gminnym. Część gmin z pewnością będzie musiała zrezygnować z ambitnych programów inwestycyjnych lub odsunąć ich realizację w czasie. W chwili obecnej bowiem przeprowadzanie racjonalizacji wydatków bieżących byłoby w znacznym stopniu utrudnione ze względu na znaczny stopień sztywności tych wydatków. Po pierwsze, redukcja wydatków bieżących jest procesem i nie ma możliwości jej przeprowadzenia w zadawalającym stopniu w ciągu kilku miesięcy, możliwe jest natomiast nierozpoczynanie inwestycji, które nadal są jedynie planami. Po drugie, w części gmin, jeśli nastąpi spadek wpływów z tytułu podatków dochodowych, może on zostać zrekompensowany przez ustalenie maksymalnych stawek podatków lokalnych. Rezygnacja z czasowego stosowania władztwa podatkowego przez gminy może się okazać sposobem uzupełnienia dochodów gmin. Skutki zastosowania władztwa podatkowego w skali całej Polski to ok. 2,4 mld zł w 2007 r., a w 2008 – 2,8 mld zł, co stanowiło w 2007 r. 8,5% dochodów własnych przeciętnej gminy i 4,2% jej dochodów ogółem; w roku 2009 wartości te wynosiły odpowiednio: 9% i 4,4%.

Streszczenie

Celem artykułu jest określenie potencjalnych źródeł dochodów gmin, których wykonanie może być w znacznym stopniu zależne od koniunktury gospodarczej. W artykule zaproponowano podział dochodów gmin w zależności od potencjalnego wpływu sytuacji gospodarczej na wysokość wpływów z ich tytułu. W dalszej części przedstawiono analizę realizacji dochodów gmin obecnie oraz w latach ubiegłych pod kątem zależności wysokości wpływów od sytuacji gospodarczej, w szczególności uwzględniając wpływy z tytułu udziału w podatkach dochodowych.

Summary**MUNICIPALITIES' REVENUES IN A STATE OF ECONOMIC CRISIS**

The aim of the article is to define potential municipalities' incomes that can be dependent on economic situation. The article contains proposal of municipal incomes classification according to potential impact of economic situation on amount of revenues. Then, an analysis of municipal revenues execution now and some year earlier – a relation between revenues and economic situation, particularly – revenues from income taxes.